

Szemés Csavár

TEÁTRUM PINCEHELY GALÉRIA

„az ember galériája” TPG Csoport
alkalmi kiadványa

2014. február

Misch Mester

In Memoriam Misch Ádám (1935-1995)
című kiállítás a TPG Galériában

Budahelyi Tibor, Damó István, Frömmel Gyula, Lux Antal,
Matzon Ákos, Nógrádiné Kiss Magdolna, Schwarz Volker,
Szlabej Zoltán, Urbán Tibor, Vankó István, Wagner János

Nem mondhatjuk, hogy minden abbamaradt

Misch Ádám tanítványai, kollégái és művészbarátai a miskolci TPG Galériában

Teátrum Pincehely Galéria „az ember galériája” TPG Csoport Misch Mester – In Memoriam Misch Ádám (1935–1995) című kiállítására, olyan alkotókat kértem fel, akik valaha Misch Ádám tanítványai, kollégái és művészbarátai voltak.

A Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria TPG Galériájában rendezett tárlatunkkal egy olyan alkotóra szeretnénk emlékezni, aki nemcsak az egész ország, hanem számos külföldi hon területén dolgozott, zsűrizett vagy vezetett alkotótábort. Egy olyan művészt szeretnénk megidézni, aki a magyar lírai absztrakt expresszionizmus különleges alakja volt.

A miskolci kamaratárlaton **Budahelyi Tibor, Damó István, Frömmel Gyula, Lux Antal, Matzon Ákos, Nógrádiné Kiss Magdolna, Schwarz Volker, Szlabej Zoltán, Urbán Tibor, Vankó István és Wagner János** mutatkoznak be. Gazdag életúttal rendelkező alkotók mindannyian, akik e találkozás lehetőségét kihasználva „érzéki vonalakkal összekötött hálót” fonnak Misch Ádám emléke köré.

A tárlat művészei közös hangon, de képeik más-más nyelvén szólalnak meg. Az írással, a szavakkal való emlékezés lehetősége azonban most csak néhányunknak adatik meg. Lux Antal irigyelt, baráti írása mellett, az Ádámmal való találkozás hozzám kötődő legemlékezetesebb pillanatait szeretném röviden megidézni...

Régebben Kecskeméten, egy országos kiállításon díjat kaptam és az általános szokásoktól eltérően az ünnepség után a zsűri két tagja, Bálványos Huba és Misch Ádám, a sok ember között megkeresett és beszélgetett velem. Személyesen itt találkoztam először Ádámmal, majd az idő elteltével, részese lehettem állandó figyelmének is. Ezek után több VUdAK

kiállításon szerepelhettem Vele, de alkotótáborokban is többször összetalálkoztunk. Számos levelében írt a terveiről, a csoport jövőjéről, a továbblépés lehetőségeit kereste... és így születhetett meg a DIALÓG csoport is, mely Ádám sajnálatos távozása miatt, rövid életű lett. Ezt megelőzően, 1993-ban utazhattunk ki Regensburgba a „Das Quadrat” című kiállításra, mely egyben a esslingeni székhelyű Künstlergilde-be való felvételünket is jelentette. Négyen képviseltük a VUdAK társaságot: Misch Ádám és felesége, Heim Márta, Pantl Mihály és én, de a kiállításon szerepeltek még egy-egy munkával Bartl József és Szily Géza képzőművészek is. Öröm volt látni, hogy a szép számú közönség, az érdeklődő szervezők sem tudták elvonni Ádám mindent felfedező és megismerő figyelmét. Segítségével, néhány mondat erejéig beszélgethettünk az egyik különleges, számunkra is művészettörténeti jelentőségű kiállító társunkkal, az 1921-es születésű Rudolf Ortner festőművésszel, aki Vaszilij Kandinszkij és Ludwig Mies van der Rohe tanítványa volt.

E gondolat és e pár sor közben is sok nevet említettem, de valamennyiszer Ádámot láttam, aki közvetített, javasolt, ismertetett, vitt és hozott. Ott volt, de sosem egyedül, velünk volt a térben, amiben létezett, amiben léteztünk... ez volt a mindannyiunk tere: levegővel, szabadsággal és kötelező magánnyal ötvözve. Így találkozhattunk korábban és így találkozhatunk Vele ismét, az emlékére szervezett kiállításon is. Az időutazás mesterségét, valamikor közösen ismerhettük meg, ezért most – bár nélküle – mégsem mondhatjuk, hogy minden abbamaradt.

Urbán Tibor
képzőművész, a TPG kurátora

Misch Ádámról

Egy film perreg le lelki szemeim előtt

Háború után, negyedik általánosba jártunk, a soroksári „emeletes” iskolába. Misch Ádámmal izgultuk át a háború zajlását és az év végét: vajon megbuktunk-e? Nem nagyon tanultunk, a háborús eszközök; az ágyúk, a tankok és a soroksári templom mögé beásott német rádiós autó jobban érdekelt bennünket. Nem buktunk meg!

Az iskola pincéjében lovakat tartottak az oroszok. Midőn elvonultak, ott maradt a szalma, a széna és egy pár lószerszám. Természetesen a tanulóknak kitűnő játszóteret nyújtott a sejtelmes pince, tele szalmával. Mint a többi gyerek, Ádám is ugrált, az ablakból a mélyen levő szalmába. Egy ilyen alkalommal eltűnt egy döglött lóban, ami a szalma alatt, előrehaladott rohadásnak örvendett. Ádám sírva rohant haza. Másnap kiscserkész (farkaskölykök) összejövetele volt, az iskola udvarán. Szóba került az esemény, mire lezárták a traktot. Ádámot megnyugtatták és az ügy hamarosan feledésbe merült.

A Táncsics Mihály iskolába került, én a polgáriba, úgyhogy később csak a „kongregációban”, vagy nyáron a Molnár-szigeten megtartott cserkészösszejöveteleken találkoztunk. Különböző csomók kötését, tábortüzek meggyújtását és többféle praktikus dolgot tanultunk, amitől Ádám gyorsan őrsvezető rangot kapott. 1947-ben Diósjenőn az iskolában táboroztunk, ahol már intenzíven rajzolgattunk. Hübér Mátyás, egy közös barátunk számtalan Jamboree albummal rendelkezett, Márton Lajos és Richter rajzaival. Emlékszem, Ádám, Baden Powell portréját kopírozta az albumból színes ceruzával. Vasárnap egy Kovács nevű kispap látogatott meg Soroksárról, aki szentmisét tartott Ádám asszisztálásával, ugyanis mi párhuzamosan a ministránsi pályafutást is szorgalmaztuk.

1948-ban, tehát egy évre rá, Szarvaskőn táboroztunk, de már, mint nagy cserkészek, sátorban aludhattunk. Később Ádám bevallotta, hogy ő is félt az erdő kellős közepén, az éjszaka, kóborkutyák sejtelmes neszei hallatán. Őrségben nem egyszer álltunk Ádámmal kettesben, dideregve a félelemtől. Másnap Nagy Árpád tisztelendő tábortisztségén, szintén Ádám ministrált jobb oldalon, ami azt jelentette, hogy latinul kellett az egész liturgiát ismernie. Ahogy visszagondolok, már akkor észlelhető volt Ádám szakrális gondolkodása, már komolyan foglalkozott a teológiával. Ez volt az utolsó közös kalandunk, mint cserkészeknek. Három hét táborozás után, mire Soroksárra megérkeztünk, a cserkészmozgalmat betiltották. Soroksár alsó körzetében, ahol a Táling patak folydogál, állt egy elhagyott vikkendház. Minden körzetnek, vagy utcának volt egy csapata, akik egymás ellen, csúzlival, nyíllal vagy hagymával, krumplival dobálózva harcoltak. A leghíresebb csapat főhadiszállása volt ez a vikkendház. Ádám volt, az úgynevezett vikicsapat szigorú parancsnoka. Egymás ellen harcoltunk a szérús kertben, aminek az eredménye a vikicsapat győzelme volt. A „harc” után a „győztesek” az „ellenséggel” együtt békésen fürödtek a Táling patak akkor még kristálytiszt vízében.

Hirtelen megváltoztak az érdeklődési területek, komolyabbak lettünk. Ádám már tizenhárom éves korában tudta, mi akar lenni. Az iskola udvarán, a szünetben, többször láttam elhúzódva egy reverendás tisztelendővel: a bibliát tanulmányozták. Az elemi elvégzése után különböző gimnáziumokba kerültünk. Ádám Vácott, majd Budapesten a piaristáknál végezte a tanulmányait. A totalitárius rendszer sztálinista diktatúrájának ateista formája nem szorgalmazta az e fajta teológiai törekvéseket, amit Ádám saját bőrén tapasztalhatott. Egyszer-kétszer találkoztunk még a Soroksári Textilgyár képzőművészeti szakkörében, később a Csepeli Képzőművészeti Szabadiskolában, ahol Mártát, feleségét megismerte.

Wagner János: Növényi

1956-ban, végleg megszakadt a kapcsolatunk. Németországban hallottam, hogy Ádámot, miután a "Rákosi Mátyás Vas- és Fémművek"-ben, Csepelen mint esztergályos dolgozott, felvették az Iparművészeti Főiskola festő szakára. Örültem neki, mivel hogy a később fogalomává vált, "három soroksári festő" útja párhuzamosan egy irányba haladt.

1963 nyarán hallottam Ádámról, egy levél formájában. Mint diák, az utolsó előtti szemeszterben kiutazhatott Németországba, rokonaihoz. Schönaichból jött a levél. Kis motoromra pattanva odarobogtam.

Ádám éppen kreatívan csiszolta az ablakkereteket, órábérben. A portól teljesen belepve, ahogy végignéztem rajta, ő meg rajtam, megállapítottuk, bizony nagyon megváltoztunk. Az ablakcsiszolást feladván ettől kezdve minden pillanatot együtt töltöttünk. Bejártuk a kismotorral a környék nevezetes helyeit. Láttuk Ulmban a gótikus monostort, aminek a tornyáról egy ulmi szabó saját készítésű szárnyakkal a Dunába esett. Blaubeurenben a "Blautopfot", ahol egy vízitündér élt a férjével. (Mörikenek egy híres motivuma). Bejártuk a Feketeerdőt; Donaueschingenben megcsodáltuk - a magyaroknak különösen érdekes - Duna forrását, ami egy úszómedencéhez hasonlított. Múzeumokba jártunk és sokat vitakoztunk a művészetről, kerestük a saját formai kifejezésünket, ami abban az időben, még csak forrt bennünk. Éppen ez, a fejlődésben levő stádium kért tápszert, látás és diszkuzió formájában. Az exkurziókat folytattuk nap, mint nap. Freiburgban volt jelenésünk a Herder-Verlagban (katolikus könyvkiadó): néha elbeszéléseket és esszéket illusztráltam nekik, annyi pénzért, hogy fedezzük további útjainkat. Nem kell mondanom, hogy nagyon kevéssel kellett gazdálkodnunk, de elég volt és boldogan énekeltük útközben, hangosan kiabálva a cserkészindulót, vagy a farkaskölykök tábori dalát.

Lux Antal: "CO2-szivárvány"

Egy alkalommal, éppen Freiburg környékén, a Kaiserstuhl vulkánikus gömbölyded kupoláját csodáltuk, betértünk egy borkóstolóba. Bizony a "Kaiserstuhl-er" rosé nagyon meghatott bennünket, a továbbutazásról szó se lehetett, az erdőben kerestünk magunknak „szállást”. Gumimatrac mindig volt nálunk, úgyhogy egy nyitva levő kis bódében, ahol az útépítők szerzőmokat tartottak, elhelyeztük a matracokat és édes álomba merültünk. Igen ám, de Ádám arra ébredt, hogy a matracában nincs levegő. Reggel kiderült, hogy egy marék szögre ágyazott magának. Ennek következtében, minden félórán fel kellett fújni a matracot. Reggel harmattal mosakodtunk, művészek lévén, borotválkoznunk nem feltétlenül kellett. Breisachba utaztunk, ahol Németország legszebb román stílusú temploma

áll, Schongauer "Inferno" című freskójával. Mélyen merítettük a nekünk oly értékes tudnivalókat és ittunk mohón a forrásból. A különböző látásformák diszkrpanciája, amit a különböző kultúrák politikai dilemmája kényszerített ránk, heves vitákat, hogy ne mondjam, veszekedéseket váltott ki köztünk. Ádám rejtélyes, kétkedő kérdései, amik néha agresszívok voltak, meghatározták a viták pattanásig feszülő karakterét. Mindig maradt a háttérben egy kérdőjel! Néha sejtelmesen hallgatott, habár tudtam, hogy foglalkozik valamivel. Ha magában feldolgozott egy "problémát", kinyögte, de úgy tett mintha, nem lenne olyan fontos.

Egyszer elutaztunk a rokonokhoz Schönaichba, ahová a levelei érkeztek. Kapott egy táviratot, elolvasta és tovább robogtunk. Valahol útbán, a Bodeni tóhoz megálltunk pihenni. Nagyon piszkálta a csőröm, mi is lehet abban a táviratban. Megkérdeztem! Lakonikusan csak annyit mondott, hogy született egy lánya, Mónika. Ez a kérdőjeles viselkedése, néha a „frászt” hozta rám. A Bodeni tónál, Unteruhldingenben kő- és bronzkori lelőhelyeket vizitáltunk. Megcsodáltuk, a nagyon jó állapotban levő cölöpfalut. Exkurziókat folytattunk és végigkísértük a Würm-Eiszeitből visszamaradt folyócskákat, a jégkorszakban felgyülemlett „Endmoräne"-ket egészen Münchenig. A folyócskákban, nem egyszer találtunk fossziliákat, megkövesedett ammonitákat, amelyek formája és struktúrája megihlette saját művészetünk felépítését. A fossziliák gyűjtése és leépítése szigorúan tilos volt, mi mégis kihoztunk, néha zöld mohával és hínárral belepelt kisebb darabokat. Ádám sietősen megtisztította őket, mivel utálta a zöld színt. Ez a verziója végigkísérte művészetében.

Nógrádiné Kiss Magdolna:
Elmaradt párbeszéd

Vankó István: Felülírás

Frömmel Gyula: Két hurok hálójában

Még főiskolások voltunk, anyagi helyzetünk nem csillogott a gazdagok egén. Ádám ennek ellenére, minden évben meglátogatott. Stuttgartban (ott tanulmányoztam a művészetet az Akadémián) sikerült a Landesgewerbeamtban egy mellékfoglalkozást szereznem, mint grafikus. Kiállításokat rendeztem, elég jó pénzért. Ádámot is beszerveztem, így alakult ki egy vidám hangulatú műterem ambiente. Különleges humora, amit néha csak mi ketten értettünk, áthidalta a muszájt, úgyhogy szívesen és örömmel láttuk el a tőlünk kért feladatot. A stuttgarti Nemzeti Galéria és egy Ketterer nevű aukcionista között éppen dúlt egy szenzációs csetepaté. A város több millióért megvásárolt az aukcionista keresztül egy kétes Rembrandt portrét. Ádámval hirtelen belecsöppentünk e történet kellős közepébe. Welthe professzor, aki a Rembrandt-kép eredetiségéről kiállította a certifikátot, megkért bennünket, fordítsunk le egy magyar levelet. Egy Porkai nevű, magyar szakember, aki Olaszországban élt, hivatalosan megcáfolta e Rembrandt kép eredetiségét. Itt kezdődött a mi szerepünk: Welthe professzor megkért, írjunk magyarul egy levelet annak a disznónak, ugyanis a Porkai szó latinul disznót jelent! Írtunk ám egy olyan ropogós levelet, magyarul, amelyre a válasz postafordultával ugyanolyan ropogósan, meg is érkezett, magyarul! Ketterer eltűnt a színről, a provízióval együtt. Welthe professzor tézisének nem lehetett, vagy nem akarták megcáfolni, úgyhogy a Rembrandt maradt, mint originál a múzeumban, mi pedig élveztük a diszputot.

Nap, mint nap betértünk az Alte Stadtgalerie-ba, ahol sorjában csodáltuk a kétségtelenül eredeti, az akkor nekünk fontos "über-esztétikus", még élő, aktuális művészek képeit, mint például Purrmann-t, Matisse-t, Gilles-t, az éppen abban az időben elhunyt Baumeistert, aki már energikusan rámutatott a kifejezések egyszerűségére. Schwitters dadaista kuriozitása mellett, Picasso zsenialitása józan gondolkodásra serkentett; foglalkoztunk az über-esztétika negatív hatásával. Rájöttünk, hogy az esztétika egyedül nem lehet recept egy megoldhatatlan művészeti probléma kifejezésére. Az esztétika individuális. Tehát rájöttünk olyan fontos fogalmakra, amit a főiskolán nem tanítottak. Az akadémizmus szigorú követelménye a szocrealizmust tartalmazta. Ádám gyorsan átlátta annak hazug, rothadó, patetikus szerepét. Különböző technikákkal kezdett kísérletezni. Még a főiskolán, Picasso alapos tanulmányozása után, tűzzománcsal foglalkozott.

Ezekből 1966-ban a Tübingeni Városi Galériában egy nagyszabású kiállítást rendezett, ahol első nagy sikerének örvendhetett. A város gyűjteményét azóta több Misch tűzzománc ékesíti. Majd lithografiával, linómetszettel és aquatinta technikákkal vakarta a felületet, keresvén az ismeretlent. Mert mindig keresett, szüntelenül vakarta a felületet, a valóság felületét. A lakk alatt vélte megtalálni saját igazságát, bárhogy is nevezzék amit talált, és bárhova is sorolják azok, akiknek nincs más dolguk. Nem hiszem, hogy gondolt valaha is arra, hogy "lírai expresszionizmust", vagy „expresszív lírát” akar tudatosan alkotni. Az ő szándéka, az ötletek és érzések kifejezése minden áron, a természet által megadott lehetőségekkel. Akkoriban, tehát a 60-as években, dúlt Magyarországon a progresszív oppozíció a művészetben, minden progresszív művész, vagy a pop-artot üzte,

Rauschenberget kopírozván, vagy mint tradíciót (Kassák, Moholy-Nagy) a konstruktivizmust. A szocialista rezsim nem támogatta őket, de úgy látszott, nem is ellenezte. Utazhattak és többen kiállíthattak. Stuttgartban a Mayer Galéria többeket támogatott. Gyorsan kialakult Rotweilben, Erich Hauser körül, egy, a régióhoz kapcsolódó német konstruktivizmus. Ádám mindebből kifaradt. Mint ahogy Fábrián barátunk őt nevezni szokta: "az ősz farkas", egyedül járta a maga kitaposott útját. Konstruktivizmusa egyedülálló lírai, inkább a Klee-féle finom valószínűsítés felé hajlott. Talán érdekes lenne megemlíteni, hogy a 60-as évek végén intenzíven gyűjtötte a népművészetet, amelynek motívumai itt-ott stilizáltan, konstruktívan feltűntek a művészetében. A szuszékok finom rajzai, a bokályok tömör díszei, hacsak a hátsó agyban is, de jelen voltak, épp úgy mint a 13. századbéli bronz korpusz, (Jézus a kereszten) amit pár forintért az Ecserin vásárolt. Vidékre jártunk gyűjteni és ha valami különleges népművészeti tárgyat sikerült találni, hazafelé örömmel, többek között még a "Dunnyuskát", Dunajewszkitől a "Szél, szél szállj keletre hozzánk"-ot vagy a "Szódd a selymet elvtárs"-at is elénekeltük. Egy ilyen alkalommal Bernecebarátn, az Ipolyságban voltunk, a Csehszlovák határ mentén, amikor hirtelen körbeálltak a határőrök és a rendőrök, kezükben géppisztollyal letartóztattak. Nem tudtuk, hogy Csehszlovákiában kitört a forradalom. A rendőrök kihallgattak, egy szóval sem említették az eseményeket. El kellett hagynunk a határmentét. Budapesten tudtuk meg a letartóztatásunk okát.

Damó István: Cím nélkül

Ő akkor mi volt, de valami nagy göré lehetett, mert mindenki félt tőle) egy alkalommal arra járt, benézett és ordibálva kérdezte, ki engedte meg ezt a kiállítást? A kiállítást nem zárták be. Fültnúi voltunk, amikor egy újságírótól megkérdezték, ír-e a kiállításról, a válasz: "Én nem írok svábokról, vagy egyebekről!" Tehát, a kiállítás alaposan felkavarta azt a nevezetes port. Mi profitáltunk belőle, mert abban biztosak lehetünk, hogy foglalkoztak velünk. Onnan tettünk egy kiruccanást Villányba. A kőbányában nemzetközi művészek alkottak, mi meg a Schuth bácsi hatalmas borospincéjében!

A 70-es évek közepén Ádám újraszervezte Győrött a rajztanárokból álló művésztelepet. Rábeszélte az illetékeseket, hogy a Rába Művekben dolgozhatnak művészek, akik térplasztikával, vagy fémmel alkothattak. Így kerültek oda kitűnő művészek, mint Haraszty István, Fajó János, Nádler István, Lugossy Mari és Bohus Zoltán.

1978-ban Párizsban voltunk. A Louvre-ban csodáltuk Cranach-ot, Botticelli-t és Caravaggio-t, kinek műveiben, a fény-árnyék szerepe kriminális életére utalt, hiszen gyilkosság miatt menekülnie kellett. Cranachra koncentráltunk, mert gyönyörűbb pirosat még, sehol sem tapasztalhattunk. A pirossal és a feketével, konkrét színek redukálásával és ezek hatásának tanulmányozásával foglalkoztunk.

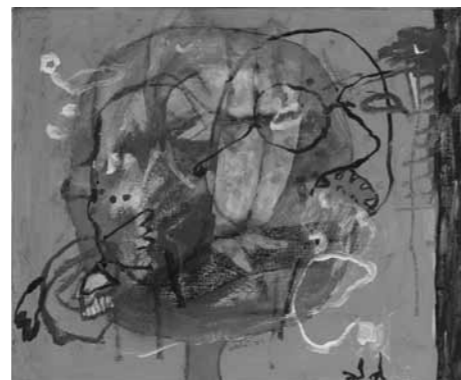
Szlabej Zoltán: Keresztszemes

Schwarz Wolker: Áthallás

Urbán Tibor: Beszélgetők

Zuhogott az eső. Mi gyalog tapostuk végig Párizs utcáit és szívtuk be mohón annak kreatív és az autók kipufogójától, oly szennyes levegőjét. Innen Bernbe óhajtottunk hajtani, ahol egy nagyszabású Klee kiállítás várt ránk. Útközben, Dijon felé haladván szétrobbant az autópályán a kocsimotorja. Kénytelenek voltunk egy kis középkori városkában az új motorra várni. Joignyban, ahol a Yonne folyócska éppen "tiszavirágzott", amitől az egész környék fehérlett, hotelszobát béreltünk két éjszakára. Gyönyörű, jellegzetes város volt, gótikus architektúrával és egy porció orákulummal. A főtéren sétáltunk, ahol a középkorban egy csoda történt. Éjszaka arról álmodtam, hogy Ádámmal sétáltunk ezen a téren, amikor hirtelen megjelent előttem egy pikkelyekkel bevont, kénytől bűzlő hatalmas ördög. Jött felém és meg akart fogni, mire én a bal és a jobb egyenesemet alkalmaztam, miközben ökleim megégtek. Ádámot kértem – aki mögöttem állt – hogy segítsen. Ő csodálkozott e hülyeségen, mert semmiféle ördögöt nem látott. Másnap reggel elhatároztam, hogy még csak a tér környékére sem megyek. Vettünk két pecabotot és reggeltől estig próbáltunk horgászni, minden csalit kipróbálván, de csak a mellettünk ülő bennszülött húzta ki egymás után a tekintélyes nagyságú halakat. Én egyfolytában az ördög gondoltam!

Matzon Ákos: Fecskék és fruskák

Budahelyi Tibor: Tatlin és én

A 80-as években Ádám művészetét érzéssel teli vonalak expresszív formái jellemezték. Folyamatosan stabilizálódott fiatalos gesztusfestészet, amelyből a zöld szín ki volt zárva, habár itt-ott megjelent képeiben egy-egy zöld felé hajló hangsúly, amire ő maga sem talált magyarázatot. Hibának tartotta, de nem korrigálta. Talán kokettált vele? Soroksáron, a kerítéseket általában zöldre szokták festeni. Egy látogatáskor arconvágott, már messziről, egy kikirics-sárga kerítés, Ádám szülőházának kerítése. Egyedülálló gyönyörű sárga, az uniformisan zöld struktúrák között. Megállapítottam, hogy e sárga szín mögött, fejlett individuális egyéniség rejlik. A képei felépítésére kellett gondolnom: sárga vonalak, amik élénk struktúrát képeznek.

A színek test nélküli anyaga, mintha lélegezne. A nézőnek kalandos élményt sugároznak. A forma és a szín korrespondenciája adja a globalitást, egy síkon lebegnek.

A 80-as évek kiállításdús évek voltak: Nyugat-Berlinben, Bonnban, Tübingenben és sorolhatnám még sokáig az európai városokat, ahol egyéni és csoportos kiállításait láthattuk. 1988-ban feltalálta magának a mozgóképet. Kíváncsisága addig piszkálta, míg a huszas évek német képzőművészei jutottak eszébe: Viking Egeling, Hans Richter és természetesen Moholy-Nagy. Egy új dimenzióval, az idővel kezdett kísérletezni, a video médiumát használva. A képzőművészettel párhuzamosan egy olyan "mozgó világot" tett magáévá, ami semmiképpen nem volt tudathasadás, hiszen a kompozíciót épp úgy ki kellett találni, mint a kétdimenziós táblaképeknél. A különbség, hogy Ádám most az ecset helyett a kamerával festett, amit szuverén módon uralt. Kollázsszerű, dadaista felfogása az általános érvényű kifejezést sugározta, ennek érvényességét számtalan nemzetközi fesztiválon való részvétele bizonyította. Helyét állta a világ legjobbjai között.

1995. január végén, Zágrábban forgattam egy filmet. Megkértem Ádámot, jöjjön velem. A budapesti kiállítása miatt, amire buzgón készült, nem tudott eljönni.

Február 2-án, éjszaka Ádámmal álmodtam: a világűrben lebegtünk egy kosárban. Ádám kiszállt a kosárból, csak egy köldökzsinór kötött össze bennünket. Egyre távolodott tőlem. Félelem fogott el, mert arra gondoltam, Ádámnak nincs immunitása a világűr sugarai ellen.

Február 5-én megérkeztem Berlinbe, az üzenetrögzítőn egy profán közlés fogadott:

„Február 2-án meghalt Ádám!”

Lux Antal grafikusművész
(Berlin, 1996. december)

Misch Ádám 1935. április 28-án született Soroksáron. 1954-ben a budapesti Piarista Gimnáziumban érettségizett, majd két évig Egerben volt teológiai hallgató. Tanulmányait azonban részben lelkiismereti, illetve egészségi okokból abbahagyta. A Csepel Vas- és Fémművekben vállalt munkát, mint esztergályos, majd dekorációs és könyvtáros lett. 1955-60 között a Csepel Művek Képzőművészeti Szabadiskolájának volt a tagja. 1959-ben kötött házasságot Heim Mártával. 1960-65 között az Iparművészeti Főiskola díszítőfestő tanszakának volt hallgatója, mestere Z. Gács György volt. (Ez idő alatt született két lánya.) 1965-ben diplomázott. 1963-tól viszonylagos rendszerességgel járt Németországban. Útjai kezdetben Dél-Németországba vezettek. 1970-es évektől kezdve azonban Nyugat-Berlint kereste fel újra meg újra, a város sajátos helyzete, friss, szabad szelleme, a hihetetlen különbség Kelet- és Nyugat-Berlin között és a „Fal” lenyűgözte, inspirálta. 1965-71 között a Fiala Képzőművészek Stúdiójának tagja, két évig ösztöndíjasa volt. 1965-től volt tagja a Művészeti Alapnak, illetve utódszervezeteinek. 1973-80 között a Győri Művésztelep tagja volt. Szervezésével alakult meg a Győri Vagon- és Gépgyárban dolgozó acélszobrászati művésztelepi részleg, melynek megbízott vezetője volt. 1973-tól haláláig a Csepel Művek képzőművészeti Szabadiskolájának megbízott vezetőtanára volt. Vezetése alatt a számtalan kollektív díj mellett, a tagok egyéni díjakat is nyertek a képzőművészet valamennyi ágában, Több sikeres művész kezdte nála pályafutását. 1973-óta a Népművelési Intézet külső munkatársa és a Budapesti Amatőr Képzőművészek Szövetségének vezetői szakbizottságának tagja, majd 1984-ben elnöke volt. 1979-ben lett tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének. 1979-től öt éven keresztül évente vett részt művésztelepeken Bulgária különböző városaiban. 1989-óta mind élénkebben foglalkoztatta a videó. Filmjeit jelentős hazai és nemzetközi fesztiválokon mutatták be sikerrel. 1990-től haláláig vezette a barcsi nemzetközi művésztelepet. 1992-óta a VUDAK (Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége) tagja, a képzőművész szekció elnöke volt. 1994-ben megalapította a Dialóg Magyarországi Német Művészeti Egyesületet. 1995. február 2-án váratlanul meghalt.

A kiállítás megtekinthető 2014. február 27-től március 27-ig, vasárnap és hétfő kivételével naponta 9.00-17.00 óráig a Színház- és Színművészeti Múzeum Teátrum Pincehely Galériájában (3530 Miskolc, Déryné u. 3.)

Kiadja a Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria
3530 Miskolc, Rákóczi u.2. www.miskolcigaleria.hu

Felelős kiadó: **Kákóczki Andás** intézményvezető
Alapító szerkesztő, kurátor: **Urbán Tibor**
Típoграфия: **Juhász Tibor**
Reprodukció: **Kiss Tanne István**
Korrekto: **Madarász Györgyi**

Készült 400 pld-ban 3168/2014.

A TPG Kiemelt támogatói:
Á.Tóth és Barátai Produkciós és Reklámügynökség Kft.
(grafikai tervezés és nyomdai kivitelezés)
Litwin József iparművész
(Misch emlékérem készítése)
Spanyolnátha művészeti folyóirat
www.spanyolnatha.hu

A borító Misch Ádám munkájának felhasználásával készült.

